

Bolagsstyrning i Ystads kommun

D 17:1

Dokumentet gäller för: Ytornet AB och samtliga dotterbolag	Gäller fr.o.m. - t.o.m. 2021-06-17 - tillsvidare	Fastställd av: Kommunfullmäktige 2021-06-17 § 192 Ersätter: 2017-06-14 § 104	För revidering ansvarar: Kommunfullmäktige
Ärendenummer: Ks 2017/151, Ks 2021/221	Ansvarig för uppdatering: Verkställande direktör/kommundirektör		Tillhör Ystads kfs: Reglementen

Innehåll

1.	Inledning.....	3
2.	Syfte.....	3
3.	Legala förutsättningar	3
4.	Värdeskapande ägarstyrning	3
	Moderbolag	4
	Helägda bolag.....	4
	Delägda bolag.....	4
5.	Ägarroll	4
	Kommunfullmäktige.....	4
	Kommunstyrelsen	4
	Ytornet AB	5
	Bolagsstämma	5
	Bolagsstyrelse	6
6.	Formella styrdokument	6
	Bolagsordningen.....	6
	Ägardirektiv	6
	Övriga styrdokument.....	7
7.	Ägardialoger	7
	Bilaga 1 till Bolagsstyrning i Ystads kommun, 3. Legala förutsättningar	8

1. Inledning

En stor del av Ystads kommuns verksamhet bedrivs i aktiebolagsform. De kommunala bolagen ska, ur det kommunala perspektivet, ses som instrument för de politiska ambitionerna på samma sätt som kommunens nämnder. Regelverken är visserligen annorlunda men bolagens verksamhetsmål är i huvudsak de samma, nämligen att verka för kommuninvånarnas bästa i olika avseenden.

Som ett övergripande styrdokument för all verksamhet som bedrivs av Ystads kommun – oavsett organisationsform – gäller kommunens vision Ystad 2030 med tillhörande mål- och resultatstyrningsmodell.

2. Syfte

Detta dokument om bolagsstyrning i Ystads kommun syftar till att tillsammans med övriga styrdokument vara ett verktyg för kommunens värdeskapande ägarstyrning av kommunens bolag. Dokumentet visar också rollfördelningen mellan kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, Ytornet AB, bolagsstämmorna och bolagsstyrelserna.

Dokumentet är bindande och ska i likhet med bolagsordning och ägardirektiv antas på bolagens bolagsstämma.

3. Legala förutsättningar

I 3 kap. 16 § kommunallagen anges förutsättningarna för att lämna över kommunala angelägenheter till ett aktiebolag. Bestämmelsen innebär att den verksamhet som lämnas över till bolaget ska falla inom den kommunala kompetensen.

I 3 kap. 17 § kommunallagen ställs ett antal krav på kommunal bolagsverksamhet upp.

För delägda bolag gäller enligt 3 kap. 18 § kommunallagen att kraven ska tillämpas i en omfattning som är rimlig med hänsyn till ägarförhållandena, aktieägaravtal och andra avtal, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Kommunstyrelsen har enligt 6 kap. 1 a-b §§ kommunallagen uppsiktsplikt över de kommunala bolagen.

Lagtexten återfinns i bilaga 1.

4. Värdeskapande ägarstyrning

Värdeskapande ägarstyrning innebär att kommunen ska utveckla och samordna sin bolagsverksamhet så att den skapar största möjliga samhällsnytta. Varje bolag är en del av verksamheten inom Ystads kommun och bolaget ska enskilt och gemensamt med Ystads kommuns övriga organ verka för att Ystads kommun utvecklas i enlighet med den av kommunfullmäktige fastställda visionen Ystad 2030 och därvid följa den därtill hörande mål- och resultatstyrningsmodellen.

Som ett led i ägarstyrningen är kommunens helägda och majoritetsägda bolag organiserade i en aktiebolagsrättslig koncern enligt följande:

Moderbolag

Ytorner AB

Helägda bolag

Ystad Energi AB

AB Ystadbostäder

Ystads Industrifastigheter AB

Ystad Hamn Logistik AB

Delägda bolag

Ystads Teater AB (94,5 %)

AB Ystads Saltsjöbad (90,6 %)

5. Ägarroll

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har den övergripande och lagstadgade ägarrollen för samtliga bolag där kommunen har ett ägarintresse. Det är kommunfullmäktige som beslutar om en kommunal verksamhet ska bedrivas i bolagsform och fastställer vilket ändamål och vilka befogenheter som ska gälla för bolagets verksamhet.

Formellt utövar kommunfullmäktige sin ägarroll gentemot bolagen genom att

- fastställa bolagsordningar
- fastställa direktiv
- utse styrelseledamöter
- utse lekmannarevisorer
- ta ställning i frågor av principiell betydelse eller annars av större vikt innan beslut fattas i bolaget
- ha rätt att ställa interpellation eller fråga till ordförande i kommunalt bolag

Kommunfullmäktige utser inom sig stämooombud med ersättare för kommunens aktier i Ytorner AB vid bolagets stämma och lämnar instruktion för hur ombudet ska rösta vid stämman.

Beslut avseende avyttring av fastighet/er ska fattas av kommunfullmäktige. Initierande dotterbolag förutsätts utreda samt hantera avyttringen på, för bolaget koncernen samt kommunen, mest fördelaktiga sätt.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens uppdrag är att leda och samordna planering och uppföljning av hela kommunkoncernen, dvs. både bolag och nämnder.

Kommunstyrelsen har uppsiktsplikt över de kommunala bolagen och ska göra en årlig bedömning av bolagets verksamhet utifrån det kommunala ändamål och de befogenheter som anges i bolagsordningen. Om kommunstyrelsen bedömer att ett bolag under året har avvikit från sitt ändamål och sina befogenheter ska kommunstyrelsen lämna förslag till kommunfullmäktige om åtgärder.

Av bolagens ägardirektiv framgår att bolaget i förvaltningsberättelsen ska lämna en redogörelse som kan ligga till grund för kommunstyrelsens prövning enligt ovan.

Som en del i kommunstyrelsens uppsikt över de kommunala bolagen ska Ytorner AB löpande hålla kommunstyrelsen väl informerad om sin och koncernens verksamhet. Det ankommer på kommunstyrelsen att besluta hur denna informationsskyldighet ska uppfyllas.

Kommunstyrelsen har dessutom möjlighet att begära handlingar och annan information direkt från bolagen.

Ytorner AB

Ytorner AB utövar på uppdrag av kommunfullmäktige ägarrollen över bolagen som ingår i Ytornerkoncernen genom att säkerställa att ägardirektiven följs, samordna verksamheterna mellan dotterbolagen samt mellan dotterbolagen och kommunens förvaltningar och bedriva sin verksamhet så att ägarens avkastningskrav uppnås.

Ytorner AB utser inom sin styrelse stämooombud med ersättare för Ytorner AB aktier i dotterbolagen vid bolagsstämmor och lämnar instruktion för hur ombudet ska rösta vid stämman. Stämooombud får inte vara styrelseledamot i det aktuella bolaget.

Stämooombudets konkreta uppgifter:

- ha fullmakt från ägaren att agera som ombud, enligt protokoll
- ha instruktion med från ägaren innehållande de synpunkter och ställningstaganden som ska verkställas av bolaget framöver
- framföra ägarkraven på stämman
- fatta beslut på stämman och tillse att dessa tas in i bolagsstämmoprotokollet för att ägarbeslutet ska bli juridiskt bindande

Styrelsen i Ytorner AB ansvarar för Ytornerkoncernens gemensamma planerings- och uppföljningsprocess. Denna process ska samordnas med den process som gäller för kommunens verksamheter i övrigt.

Styrelsen i Ytorner AB har beredningsansvar för:

- bolagsordningar för bolagen inom Ytornerkoncernen
- ägardirektiv till bolagen inom Ytornerkoncernen
- kommunfullmäktiges yttrande i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas av koncernens bolag

Ytorner AB ska löpande hålla kommunstyrelsen väl informerad om sin och koncernens verksamhet på sätt som kommunstyrelsen bestämmer.

Bolagsstämma

Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ och det är på stämman som ägaren utövar sitt rättsliga inflytande över bolaget enligt aktiebolagslagen. Detta innebär att styrdokument som kommunfullmäktige beslutat om, exempelvis bolagsordning och ägardirektiv, även ska antas på bolagsstämman för att bli rättsligt bindande för bolaget.

Årsstämma ska fastställa årsredovisningen (och i förekommande fall koncernredovisningen) och besluta om hur bolagets vinst eller förlust ska disponeras. Årsstämman ska även pröva frågan om ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören.

Stämoombudet har till uppgift att företräda kommunens eller Ytornet AB:s aktier på stämman enligt instruktion.

Bolagsstyrelse

Bolagsstyrelsens huvuduppdrag är att säkerställa att målen i ägardirektivet nås, genom att bryta ner dem i affärsplaner och strategier.

Bolagsstyrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelseuppdrag i en bolagsstyrelse är inget kommunalt förtroendeuppdrag, utan ett sysslomannauppdrag. Detta innebär att styrelseledamoten förbinder sig att agera för bolagets bästa inom ramen för bolagsordningen och ägardirektivet samt aktiebolagslagen.

Bolagsstyrelserna ska årligen upprätta en arbetsordning för sitt arbete samt i VD-instruktionen ange arbets- och ansvarsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören.

Bolagsstyrelsen ska vid rekrytering av VD samråda med Ytornets presidium och VD innan styrelsen fattar beslut om anställning. Samråd ska dessutom ske med Ytornets vd om tillträdande vd:s anställningsvillkor och alla förändringar därefter av dessa villkor.

6. Formella styrdokument

Bolagsordningen

Bolagsordningen är det grundläggande styrdokumentet för ett aktiebolag vid ägarstyrning och anger beträffande kommunala bolag det kommunala ändamålet med verksamheten, det vill säga dess syfte och uppdrag samt de förutsättningar som gäller vid uppdragets utförande (de kommunala befogenheterna för respektive bolag). Utöver ett antal grundläggande regler för aktiekapital, styrelsesammansättning, räkenskapsår och vilka ärenden som ska förekomma på årsstämma, ska det anges att kommunfullmäktige ska ta ställning i frågor av principiell betydelse eller annars av större vikt innan beslut fattas i bolaget.

Ägardirektiv

Kommunen utövar styrning av sina bolag genom ägardirektiv – ett ensidigt riktat direktiv till bolaget från ägaren till bolaget om ägarens krav och förväntningar på bolaget.

Ägardirektiven i Ystads kommun inleds med generella direktiv som gäller för samtliga kommunala bolag i Ystads kommun. Dessa generella direktiv följs av särskilda direktiv för respektive bolag. I ägardirektiven betonas att respektive bolag är en del av verksamheten inom

Ystads kommun och att bolaget enskilt och gemensamt med Ystads kommuns övriga organ ska verka för att Ystads kommun utvecklas i enlighet med den av kommunfullmäktige fastställda visionen Ystad 2030 och därvid följa den därtill hörande mål- och resultatstyrningsmodellen.

Antagna ägardirektiv utgör utgångspunkt för bolagens affärsplaner, strategier, budget och andra styrande dokument.

För bolag som ägs eller där inflytande utövas tillsammans med andra ska ägardirektiv upprättas i en omfattning som är rimlig med hänsyn till ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Övriga styrdokument

Bolaget ska följa de policys och planer som beslutas av kommunfullmäktige som gällande för bolaget, om de inte står i strid med tvingande bestämmelser i aktiebolagslagen, annan lag eller författning eller kollektivavtal.

7. Ägardialoger

Kommunens informella styrning över bolagen sker genom ägardialoger i samband med Ytorner AB:s styrelsemöten mellan Ytorner AB:s styrelse och respektive bolagsstyrelses presidium. Vid ägardialog deltar även bolagens verkställande direktörer och andra berörda tjänstepersoner.

Det ankommer på Ytorner AB att närmare planera ägardialogerna.

Det åligger bolagsstyrelsernas presidier att löpande redovisa vad som framkommit vid ägardialogerna i sina respektive styrelser.

VD:arna i dotterbolagen ska hålla VD i Ytorner AB löpande informerad om sin verksamhet och om frågor av större vikt. Det ankommer på Ytorner AB att besluta hur detta informationsutbyte ska ske.

Bilaga 1 till Bolagsstyrning i Ystads kommun, 3. Legala förutsättningar

Utdrag ur kommunallagen

3 kap. Kommunernas och landstingens organisation och verksamhetsformer

16 a § Med ett helägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier.

Med ett delägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag eller handelsbolag där kommunen eller landstinget bestämmer tillsammans med någon annan. Lag (2014:573).

17 § Om en kommun eller ett landsting med stöd av 16 § lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett helägt kommunalt bolag, ska fullmäktige

1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
2. se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen,
3. utse samtliga styrelseledamöter,
4. se till att det anges i bolagsordningen att fullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas,
5. utse minst en lekmannarevisor, och
6. se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare. Lag (2014:573).

18 § Innan vården av en kommunal angelägenhet lämnas över till ett delägt kommunalt bolag, ska fullmäktige se till att bolaget blir bundet av de villkor som avses i 17 § i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

I delägda kommunala bolag som inte omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), ska fullmäktige verka för att allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar hos bolaget enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i 2 kap. tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen. Lag (2014:573).

18 a § Till lekmannarevisor i hel- eller delägda kommunala bolag ska fullmäktige utse någon av de revisorer som enligt 9 kap. 1 § valts för granskning av styrelsen och övriga nämnders verksamhet. Lag (2014:573).

6 kap. Kommunstyrelsen

1 § Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet.

Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i 3 kap. 16 a-18 b §§ och sådana kommunalförbund som kommunen eller landstinget är medlem i. Lag (2014:573).

1 a § Styrelsen ska i årliga beslut för varje sådant aktiebolag som avses i 3 kap. 16 a § pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder. Lag (2014:573).

1 b § Styrelsen ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 3 kap. 17, 18 och 18 a §§ är uppfyllda i fråga om sådana aktiebolag som avses i dessa bestämmelser. Lag (2014:573).